

Geelboek doodgespoten grasland

Een eind aan de geel-oranje velden - Gif past niet bij gezonde bodem

Zeewolde, Flevoland, april 2021 (*)

Dit stuk gaat over het topje van een ijsberg. Niet de standaard ijsberg, die immers voor de meeste wezens onschuldig is. Deze ijsberg is giftig voor mens, dier, plant en bodem. Het gaat over het meest zichtbare topje van een landbouwmodel dat ons voedt maar tegelijk enorme schade toebrengt aan het leven om ons heen en uiteindelijk ook aan ons zelf.

Het doel is niet om boeren in een kwaad daglicht te stellen. Juist niet. Zij doen het graag goed, willen een eerlijk inkomen en een toekomst voor hun familie. De chemische lobby houdt hen al vele jaren voor het lapje. De opleidingen en adviseurs van chemie en bank vertellen hen voortdurend dat het niet kan zonder chemie. Terwijl het juist steeds duidelijker is dat niet verder kan met chemie. Gelukkig kan het ook zonder.

De nieuwe regering kan daar flink bij helpen. Doe wat de Tweede Kamer tot tweemaal toe in meerderheid heeft gevraagd: een verbod op het doodspuiten van grasland. Maak een einde aan dit giftige en schadelijke gebruik. Compenseer de boeren als ze aantonen dat ze schade hebben. Laat dit een duidelijke eerste stap zijn in het uitschakelen van synthetische pesticiden.

(*) Dank aan de fotografen voor het ter beschikking stellen van hun beelden.

Landhorst, Noord-Brabant, april 2021 (*)

Gewasbescherming of landbouwgif?

Ja, landbouwgif. Dat woord vinden sommige mensen polariserend. Je moet het 'gewasbeschermingsmiddel' noemen, zeggen de producenten. Ze hebben velen meegenomen in dit frame, dit reclameverhaal. Niet een gevaarlijke of schadelijke stof, maar een medicijn tegen ziekte. Zonder gif geen eten, is het verhaal. Voor het gemak laten ze de enorme schade aan gezondheid, biodiversiteit en bodem die het gif veroorzaakt buiten beschouwing. De verkopers hebben geen belang bij het tonen dat het ook zonder kan.

Bij glyfosaat gaat het over gebruik van een stof die geen enkel gewas beschermt. Het gaat om een herbicide, een middel dat planten dood maakt. Maar het doet meer, veel meer.

Het gaat bar slecht met de biodiversiteit, zowel boven de grond als in veel van onze bodems. Oorzaken zijn verlies aan leefruimte, armzalige monoculturen (gebrek aan diversiteit en voedsel en huisvesting voor insecten) en overvloedig gebruik van schadelijke stoffen. Voor een omslag moeten we afscheid nemen van de landbouwchemie, hoe sneller hoe beter. Het meest evidente begin is het uitbannen van het gebruik van het alle planten vernietigende en bodemleven schadelende Roundup, met glyfosaat als een van de werkzame stoffen.

In 2022 beslist de EU of we de biodiversiteit en gezondheid schadelende werking van glyfosaat nog langer op onszelf en onze omgeving loslaten. Een grote stap richting herstel van biodiversiteit zou een verbod op deze stof zijn. We hopen van harte dat Nederland een van de landen is die daarvoor gaat pleiten. Voor ons en de generaties na ons.

Voor het zo ver is willen we alvast af van de meest zichtbare en afkeer opwekkende toepassing van deze stof: het doodspuiten van grasland met glyfosaat.

De praktijk is omstreden en ontmoet steeds meer weerstand in de maatschappij. De Tweede Kamer eiste een verbod voor gebruik op grasland met aangenomen moties in 2018 en 2019. De minister en het ministerie schoven deze volgens aloude Hollandse poldertraditie op de lange baan. In het kader van het Uitvoeringsprogramma Gewasbescherming 2030 krijgt LTO een verkennende opdracht. Dus we gaan nog vele jaren zo door, tenzij

Ruurlo, Achterhoek, Gelderland april 2020 (*)

Barchum, Achterhoek, Gelderland voorjaar 2021 (*)

Op naar het einde van een giftig tijdperk

- Niet de schuld van de boer, wel van het systeem
- Niet meer aanbieden, niet meer aanleren
- Uitbannen bij wet

(*) Dank aan de fotografen voor het ter beschikking stellen van hun beelden.

Wat gebeurde er met het verbod waar de Tweede Kamer voor stemde?

Dat is doodgepolderd. Simpel kunnen we het niet zeggen. Op 26 april 2018 nam de Tweede Kamer een motie aan. Met een duidelijke 88-62 meerderheid. Verzoek tot verbod. Op 3 juli 2019 nogmaals, omdat de minister de eerste motie niet had uitgevoerd. Met een afgezwakte motie die de deur openzette voor een slap vervolg. En toen? Zei de minister dat ze het zou opnemen in het programma 2030. Waarin staat dat LTO – zwaar belanghebbende – kijkt naar alternatieven. Zonder enige bindende eis of tijdstip waarop de giftige praktijk gestopt moet zijn. Zodat we er nog vele jaren aan vast zitten.

Dat is totaal niet verantwoord. Niet uit het oogpunt van gezondheid, niet voor de biodiversiteit en niet voor het bodemleven.

De enige echt oplossing is een verbod. Zo snel mogelijk.

Zodat we in 2022 geen oranje of gele velden meer zien.

Zodat we een begin maken met ontgiften van onze omgeving.

Een eerste stap op weg naar het uitschakelen van landbouwgif en een gezonde landbouw.

Meppel, Drente, langs het spoor tegenover een bekend bedrijf, april 2021 (*)

Ruurlo, Achterhoek, Gelderland april 2020 (*)

Waarom glyfosaat gebruiken?

Waarom niet? Zal een gangbare boer zeggen. Het heeft ons het leven gemakkelijker gemaakt, de opbrengsten verhoogd. Minder werk, sneller klaar en een 'mooi' opgeruimd resultaat. Het middel is goedgekeurd, dus het mag. Ons is verteld dat het onschuldig is en de hoge heren, de wetenschappers en de bedrijven zullen echt wel weten wat ze doen.

De gangbare boer van vandaag is opgegroeid en opgeleid in een systeem dat vraagt om maximale opbrengsten. Monoculturen, hybride zaden, snelle bewerking, kunstmest, ziektes preventief bestrijden met 'gewasbeschermingsmiddelen'. Dat zijn de verworvenheden van de groene revolutie, dat krijg je mee van je (groot)ouders, dat leer je op de opleiding, dat hoor je van de meeste adviseurs en je bank. Het model heeft het werk makkelijker en de boer rijk en gelukkig gemaakt.

Maar klopt het verhaal wel? Is het wel het hele plaatje? Of zijn we te veel naar één ding gaan kijken: opbrengst? Wat nou als blijkt dat het een tijdje goed gaat en dan opeens niet meer? Kan je dan wel een gezond bedrijf overdragen aan je kinderen? Dan zijn de verkopers van de producten niet thuis. Of misschien wel, om een nieuw product te verkopen om de schade te helpen herstellen. Als je dat kan betalen.

En is de boer echt rijk en gelukkig geworden? De productie is hoog, maar de prijzen laag en de marges klein. Zijn de monotone velden mooier, is het levendiger op de boerderij dan voorheen? Wij wagen het te betwifelen. Voor sommige boeren misschien, voor velen niet.

De boer heeft geen schuld. Wel een keuze. Geen gemakkelijke, maar wel een voor onze toekomst noodzakelijke. Dat hoeft de boer natuurlijk niet alleen op te lossen. We willen (bijna) allemaal een mooi en levendig landschap en blijve boeren met een fatsoenlijk inkomen, zodat ook de toekomstige generaties kunnen boeren. Een eerlijke prijs voor een gezond product. Daar kunnen we met ons allen voor zorgen. Samen, ieder met een eigen rol.

Waarom grasland doodspuiten?

Bij omploegen van grasland komt veel CO₂ uit de bodem vrij. Toch krijgen boeren het advies dit te doen om hetzij grasland te vernieuwen voor hogere opbrengst of voor teelt van een gewas. Als boeren redelijk betaald zouden krijgen voor de zo belangrijke CO₂ opslag zou het omploegen een stuk minder interessant zijn voor de bedrijfsvoering.

Vroegen ploegde de boer in de winter als het weer het toeliet, om het land klaar te maken voor het nieuwe plantseizoen. Liefst laten ze de omgeploegde grond een paar maanden rusten voordat ze gaan inzaaien. Dan is het gras verteerd en dat geeft voeding aan de plant. Toen de regel kwam dat je pas [vanaf 1 februari het land op mag](#). Het land is dan vaak nog te nat. Om dan het gras er alsnog tijdig onder te krijgen gebruiken sommige boeren glyfosaat.

Maar dat heeft een verborgen prijs, een hoge prijs.

Wat is er niet goed aan glyfosaat?

Het middel is door producenten neergezet als onschuldig. Het zou alleen ingrijpen op een mechanisme dat werkt bij planten, niet bij mensen, dieren of bodemleven. Dat blijkt toch anders te liggen. Het effect op bodem, biodiversiteit, bacteriën, darmflora en weerstand en onze hersenen is groot. Vele onafhankelijke studies tonen schadelijke effecten. Driekwart van de onafhankelijke studies toont schade aan het DNA aan, hetgeen wijst op kankerverwekkende eigenschappen. Niet voor niets bestempelde het International Kanker Onderzoeksinstituut IARC het middel als potentieel kankerverwekkend. Daarnaast wijst de Parkinson Vereniging op de grote gevaren voor de hersenen.

Glyfosaat is daarom niet aan te raden voor wie waarde hecht aan gezondheid, biodiversiteit en een gezond bodemleven.

Ondertussen faalt de beoordeling van de gevaren door de overheid (*). Instituten als het CTGB maken gebruik van door de industrie opgestelde normen en laten vele belangrijke onafhankelijke studies buiten beschouwing. Daarover schreven we [deze uitvoerige beschouwing](#).

Overigens vraagt een nieuwe blik op weg naar een gifvrij tijdperk ook om een andere werkwijze en naam voor het College voor Toelating van Gewasbeschermingsmiddelen en Biociden (CTGB). Het is tijd dat om te vormen tot een onafhankelijk instituut dat niet werkt met de normen van de industrie en zo vrijwel al hun producten toelaat, maar tot een College Beoordeling Potentieel Gevaarlijke Stoffen (CBPGS) dat met onafhankelijk onderzoek waakt over onze gezondheid en biodiversiteit).

Mill, Noord-Brabant, april 2021 (*)

(*) Dank aan de fotografen voor het ter beschikking stellen van hun beelden.

Chronologie van een doodgepolderd verbod

2018

[Natuurclubs willen af van landbouwgif dat akkers oranje kleurt](#) (bij pacht)

Gelderlander 21 april 2018

[Motie Tjeerd de Groot](#)

“verzoekt de regering, het gebruik van glyfosaathoudende middelen voor gebruik buiten geïntegreerde gewasbescherming (zoals kalenderspuiten, resetten van grasland en pre-harvest) te verbieden.” Aangenomen met 88 stemmen voor en 62 tegen. 26 april 2018

Tweede Kamer: doodspuiten weilanden met Roundup moet verboden worden
Weilanden die een oranje gloed krijgen door het gebruik van glyfosaat: het moet verboden worden. Een oproep met die strekking is donderdag in de Tweede Kamer door een meerderheid aangenomen.

[Gelderlander 27 april 2018](#)

2019

[Toepassing glyfosaat verder uitgekleeft](#)

Boerenbussiniss 23 april 2019

[Schouten wil af van doodspuiten grasland](#)

Nieuwe Oogst 25 april 2019

“In een Kamerbrief schrijft landbouwminister Schouten deze week dat zij in haar uitvoeringsprogramma voor de Toekomstvisie gewasbescherming 2030 aandacht aan zal schenken aan de wens van de Kamer.”

[Tjeerd de Groot vraagt nogmaals een verbod op glyfosaat](#)

Melkvee.nl 4 juli 2019

“Uiterlijk op 1 oktober moet minister Schouten met de landbouw een afspraak hebben over het stoppen met glyfosaat. Is die afspraak er niet, dan moet de minister het middel per wet verbieden. De Tweede Kamer stemde in met een motie daartoe van Tjeerd de Groot.”

[Aangenomen Motie De Groot, 3 juli 2019](#)

“Constaterende dat de motie-De Groot (27 858, nr. 426) over een verbod op glyfosaathoudende middelen buiten geïntegreerde gewasbescherming, zoals het resetten van grasland, kalenderspuiten en pre-harvestbehandeling, nog niet tot het gewenste resultaat heeft geleid; verzoekt de regering, om uiterlijk 1 oktober 2019, als onderdeel van het uitvoeringsprogramma van de Toekomstvisie gewasbescherming 2030, met de sector tot afspraken te komen over zo

spoedig mogelijke beëindiging van het gebruik van glyfosaathoudende middelen voor voornoemde toepassingen; verzoekt de regering tevens, parallel aan de besprekingen met de sector de invoering van een verbod voor te bereiden en, mocht met de sector niet tot adequate afspraken kunnen worden gekomen, de procedure voor invoering van dit verbod zo spoedig mogelijk na 1 oktober 2019 te starten.”

Kamerstuk 27858 nr 463 Gewasbeschermingsbeleid

2020

[Uitvoeringsprogramma gewasbescherming 2030](#)

Pag 25-26: geïntegreerde gewasbescherming

Actie: Voor de toepassing van glyfosaat houdende middelen die gebruikt worden voor onkruidbestrijding in de open teelten (inclusief graslandbeheer) en ingezet voor het behandelen van groenbemesters wordt nu gewerkt aan een concreet IPM-stappenplan. LTO Nederland neemt hiervoor het initiatief. (Gepresenteerd 28 september 2020)

2021

[Verbod op glyfosaat voorlopig afgekeurd](#)

Provincie Noord Holland 2 april 2021

“Volgens de Grondkamer Noordwest (RVO) is het verbod op de omstreden stof glyfosaat in meerjarige contracten een ‘buitensporige contractsbepaling’. Het zou niet redelijk zijn om zonder toepassing van glyfosaat de grond in dezelfde staat te houden, terwijl dit wel een voorwaarde is.”

[Noord-Holland kan gebruik glyfosaat voorlopig niet verbieden](#)

Agraaf, 6 april 2021

[Deze boeren willen geen gifgele velden meer zien: ‘Wij zijn ook onderdeel van de samenleving’](#)

Gelderlander, 9 april 2021

[Landelijke aanpak glyfosaat \(Programma LTO\)](#)

“In het kader van het Uitvoeringsprogramma Gewasbescherming werkt LTO samen aan een plan van aanpak voor vermindering van het gebruik van glyfosaat in grasland, groenbemesters en vanggewassen. Samen met partners zetten we in op ontwikkeling en gebruik van haalbare en betaalbare alternatieven.”

Geen einddatum, geen afbouw, geen stop maar een lange termijn ‘plan voor vermindering’
Het gewenste verbod is daarmee effectief doodgepolderd.

[Proefveld Wijster levert betere aardappelplant zonder glyfosaat](#)

RTV Drente 2 juli 2021

[1,2 miljoen ondertekeningen voor het Europees Burgerinitiatief Red Bijen en Boeren](#)

In dit burgerinitiatief roepen 1,2 miljoen Europeanen - waaronder ruim 100.000 Nederlanders – op tot uitfasen van pesticiden, herstel van biodiversiteit en belonen van boeren met de natuur.

1 oktober 2021

[Aangenomen Motie Vestering, nr 1346, uitfasen pesticiden](#)

Overwegende dat meer dan 1 miljoen bezorgde mensen het Europese burgerinitiatief 'Red bijen en boeren' hebben getekend, waarin wordt opgeroepen tot een volledige uitfasering van landbouwgif in 2035, verzoekt de regering kwantitatieve tussendoelen te stellen voor de uitfasering van het gebruik van pesticiden, aangevuld met een plan om boeren te helpen bij de benodigde omschakeling,

Tweede Kamer, 6 oktober 2021

[Brabantse grondeigenaren willen dat boeren stoppen met landbouwgif](#)

Trouw, 13 oktober 2021

Lochem, Achterhoek, Gelderland, voorjaar 2021 (*)

(*) Dank aan de fotografen voor het ter beschikking stellen van hun beelden.

Onkruidverdelging

REPORTAGE GEBRUIK GLYFOSAAT

Omstreden oranje akkers zijn voorlopig nog niet weg

Akkers die volgespoten zijn met het groeistopmiddel glyfosaat, zien er vaak erbarmelijk uit: onnatuurlijk oranje alsof al het bodemleven is doodgemaakt. Volgens de boeren valt de schade echter reuze mee. Wat zegt de wetenschap?

Pieter Hotse Smit
Vessem

'Heb je het land weer doodgespoten?' Landbouwer Peter van Beers zegt ze best te begrijpen, de bezorgde dorpsgenoten die hem opbellen met deze vraag. Omwonenden die zich afvragen of het gebruik van de onkruidverdelger glyfosaat nou echt nodig is. Van Beers staat langs de akker naast zijn loonwerkersbedrijf in Vessem. Achter hem staan schuren met een imposant machinepark. Van hieruit verbouwt hij gewassen op het land van andere boeren. Een deel van die grond is al verschooten van kleur.

Wie in deze tijd van het jaar door het platteland rijdt, kan ze weer zien liggen: onnatuurlijk oranje gekleurde weilanden en akkers door het spuiten met glyfosaat. Bayer, bekend van het glyfosaatproduct RoundUp, wil de boze reacties die elk jaar weer klinken liefst zo snel mogelijk smoren. Hou de tijd tussen bespuiten en het 'onderwerken' van de bespoten gewassen zo kort mogelijk, adviseert het bedrijf in een bericht aan de gebruikers.

Biodiversiteit

Van alle bestrijdingsmiddelen staat glyfosaat het vaakst ter discussie. Het zou volgens tegenstanders kankerverwekkend zijn, de biodiversiteit om zeep helpen en het water verontreinigen. Daar zijn genoeg vraagtekens bij te plaatsen, maar de aanhoudende discussie roept wel de vraag op waarom sommige boeren toch zo verknocht zijn aan het veelgebruikte glyfosaat. En hoe erg dit eigenlijk is.

De ironie wil dat de vergoeringsmaatregelen uit het Europese landbouwbeleid het gebruik van glyfosaat in de hand hebben gewerkt. De eis dat 5 procent van het land een groene bestemming moet hebben, wordt door veel boeren ingevuld door in de winter 30 procent van het land vol te zetten met zogenaamde vanggewassen – ook wel groenbemesters. Die worden in het voorjaar onder de grond gewerkt. Het verrijkt de bodem met kool- en stikstof.

'Door ze eerst te behandelen met glyfosaat, stopt de groei vroegtijdig', zegt Van Beers. 'Hierdoor is met tractoren minder energie en tijd nodig om ze onder de grond te krijgen dan wanneer ze verder doorgroeien. Zo'n intensievere bewerking van het land is

ook niet goed voor het bodemleven.' De gemiddelde passant die zich stoort aan de doodgespoten velden heeft er geen weet van, wil Van Beers maar zeggen. Hij mag dan beweren dat hij enig begrip kan opbrengen voor deze mensen, het stoort hem toch ook. 'Het probleem is dat 17 miljoen mensen in Nederland iets van de landbouw mogen vinden', zegt hij. 'Door woningbouw is de afgelopen decennia veel landbouwgrond verloren gegaan. Die tuinen liggen vol tegels, er is geen spatie groen meer over. En vervolgens eigen burgers zich het groen van de boer toe.' In dat licht is glyfosaat maar een vrij onschuldige middel, vindt Van Beers.

André Bannink van RIZA Maas, de koepel voor drinkwaterbedrijven langs de rivier, is het daar niet helemaal mee eens. Hij is bij Van Beers op bezoek om over alternatieven voor glyfosaat te praten. Want de boer mag het dan een onschuldig middel vinden, de drinkwaterbedrijven hebben er wel degelijk last van.

Al sinds het middel in 1994 voor het eerst werd aangetroffen in het oppervlaktewater, zijn de gevonden hoeveelheden bij drinkwaterinlaten in de Maas te hoog. Dit veroorzaakte in het verleden innamestops. Tegenwoordig belast het overschrijden van de fosfaatsnorm drinkwaterbedrijven vooral met het verkrijgen van een ontheffing om van het rivierwater alsnog voor 7 miljoen huishoudens in België en Nederland drinkwater te maken. 'Het aantal overschrijdingen en de heftigheid ervan nemen af', zegt Bannink, 'maar nog altijd is de hoeveelheid glyfosaat bij 12 procent van de metingen te hoog.'

Drinkwaterinname

Onder deskundigen is het niet anders. Neem Nefyto, brancheorganisatie voor producenten van bestrijdingsmiddelen. Secretaris Jo Ottenheim wijst liever op andere cijfers dan RIZA. Want de strenge norm voor drinkwaterinname mag dan overschreden worden, van milieuschade in het oppervlaktewater is vrijwel nergens in Nederland sprake.

'Als je kijkt naar de milieueffecten van glyfosaat op het oppervlaktewater, dan moet je concluderen: er is eigenlijk niks aan de hand', zegt Ottenheim, verwijzend naar de cijfers van het Centrum voor Milieuwetenschappen van Universiteit Leiden. Maar hij erkent

Landbouwer Peter van Beers bij zijn nieuwe landbouwmachine waarmee hij groenbemesters onder de grond

PESTICIDEN, HERBICIDEN EN INSECTICIDEN IN VERKOCHTE HOEVEELHEDEN

Gewasbeschermingsmiddelen

Verkoop gewasbeschermingsmiddelen in mln kg werkzame stof

Fungiciden: mancozeb

2,13

Herbiciden: anders dan glyfosaat

2,10

Fungiciden: anders dan mancozeb

1,77

Insecticiden: paraffine oliën

1,60

Herbiciden: glyfosaat

0,64

Overige: planten- groeiregulatie

0,56

Insecticiden: geen paraffine olie

0,39

geen groei- regulatie/metam-natrium

0,07

Overige: metam-natrium

0,04

140421 © de Volkskrant. Bron: CBS, 2019

Verkoop gewasbeschermingsmiddelen in mln kg

Schimmel- en bacteriënbestrijding

Onkruidbestrijding en loofdoding

Insecten- en mijtenbestrijding

Overige middelen

12

10

8

6

4

2

0

11 12 13 14 15 16 17 18 19

140421 © de Volkskrant. Bron: CBS, 2019

ook: biodiversiteit is meer dan wat in het oppervlaktewater leeft.

Want hoe zit het met het bodemleven? Vooropgesteld: glyfosaat mag dan vaak ter discussie staan, het behoort allerminst tot de giftigste bestrijdingsmiddelen. Maar onschuldig is het ook niet. 'De regenworm of springstaart gaat niet direct dood als een boer glyfosaat over zijn land spuit', zegt Violette Geissen, hoogleraar bodemdegradatie en landbeheer aan Wageningen Universiteit & Research. 'Maar de bodem raakt er wel van in onbalans. Bacteriën en schimmels in de grond die plantengroei stimuleren, zijn erg gevoelig voor glyfosaat.'

En dan is er de volksgezondheid. De tienduizenden klachten van gebruikers van RoundUp die Bayer in de VS aanklaagden, gaan over lymfeklierkanker. Na een aantal verloren zaken schikt Bayer met andere klagers, hoewel het wetenschappelijke bewijs voor het verband met kanker ontbreekt. Alleen een agentschap van de Wereldgezondheidsorganisatie oordeelde in 2015 dat glyfosaat 'waarschijnlijk kankerverwekkend is voor de mens'. Daar staan meerdere onderzoeken tegenover die geen verband aantonen.

Veel is nog onbekend over de gezondheidseffecten van de onkruidverdelger. Geissen probeert met 28 Euro-